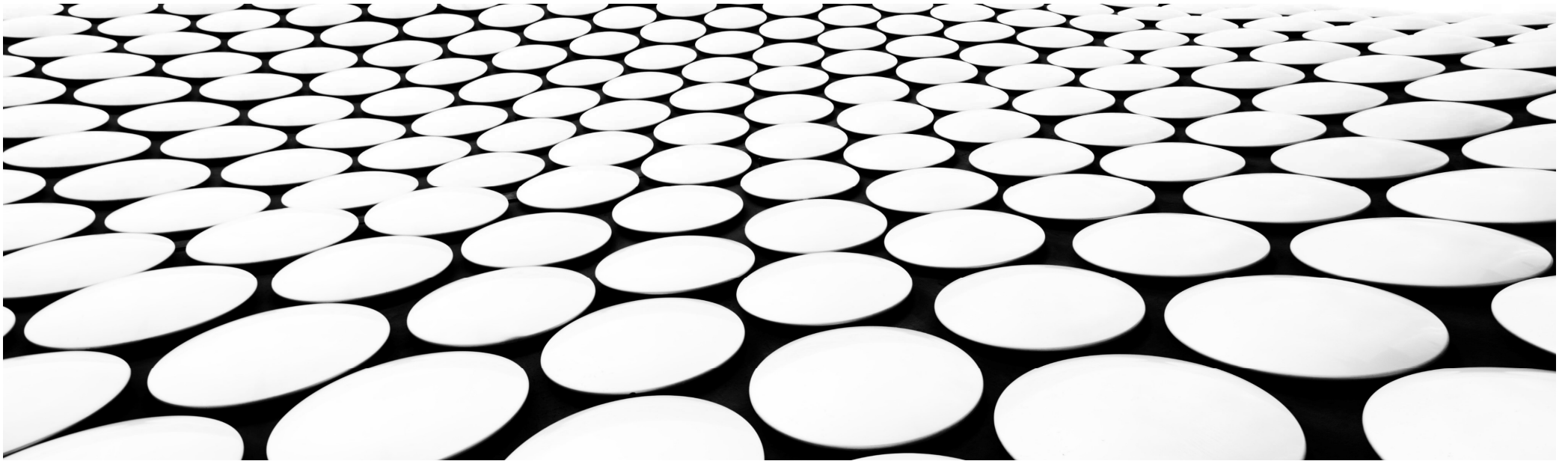

PARTICIPATIE: HET PERSPECTIEF BEVRAAGD

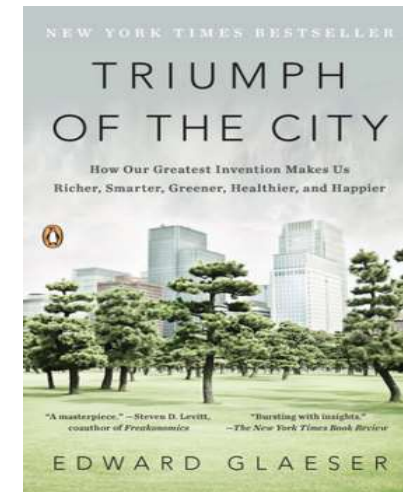
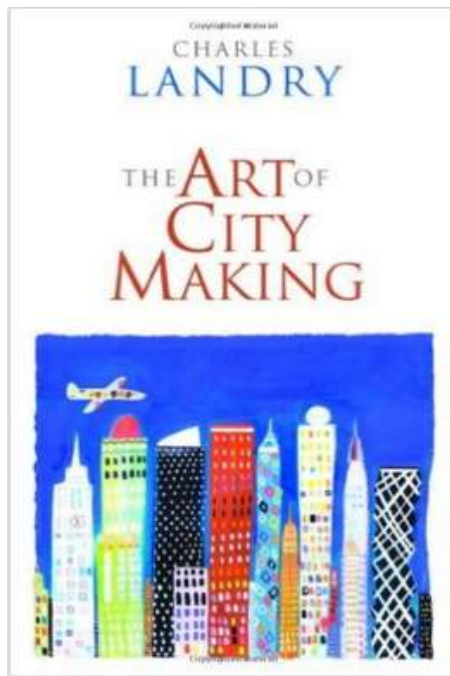
FILIP DE RYNCK (UGENT), VIVES 8 MAART 2022

Enkele trends op hoofdlijnen:

- De beleidsagenda (waar gaat het over) en beleidsprocessen (hoe werken we aan beleid) zijn nu veel meer open, minder voorspelbaar en complexer.
- Beleidsprocessen zijn niet meer het eenzijdige monopolie van bestuurders. Autonome informatiespreiding is daarvoor een van de verklaringen (naast o.a. toegenomen scholing).
- Vooral in de stedelijke contexten: een actieve ‘politieke / politiserende’ scene, die zich niet laat vatten in door systeemactoren bedachte ‘participatie – projecten’. Bij veel autonome initiatieven is er een grotere diversiteit dan in de ‘klassieke’ participatiekanalen.
- Veel initiatieven op het lokale niveau, veel innovatie.
- Verhouding overheid – middenveld is een cruciaal deel van het ‘participatiebeleid’: politisering versus individualisering van participatie.
- Participatie = meerzijdige interactie, collectief proces, dynamiek in de ‘tussenruimte’ tussen overheid (systeemwereld) en leefwereld.

Stedelingen veranderen de stad

het boek

Posted by Mariska on September 17, 2014

Stedelingen veranderen de stad. Over nieuwe collectieven, publiek domein en transitie

Met kleinschalige initiatieven veranderen bewoners, kunstenaars en architecten, activisten en andere burgers naar eigen inzicht de stedelijke publieke ruimte. Hun interventies variëren van ruimtelijke ingrepen – het bouwen van een paviljoen of een buurtmoestuin – tot programma's die de publieke ruimte aantrekkelijk maken voor gebruik en verblijf. Ook worden lokale netwerken geactiveerd met als doel om invloed uit te oefenen op de (her)ontwikkeling van een gebied. Mariska van den Berg onderzoekt dertig voorbeelden in Nederland en daarbuiten en ondervroeg de initiatiefnemers over wat hen drijft en hoe zij hun plannen verwezenlijken. Bottom-up projecten blijken waardevolle 'proeftuinen' voor stedelijke ontwikkeling buiten de officiële professionele kaders. In de stad zijn het de zichtbare tekenen van een nieuw maatschappelijk elan, waarin burgers aansturen op meer betrokkenheid en zeggenschap.

Het boek laat niet alleen een maatschappelijke beweging zien, maar analyseert ook de vaak moeizame verhouding van de initiatiefnemers met de wereld van overheid en instituties, die top-down onze steden vormgeven. De auteur beschrijft de dynamiek van dit soort initiatieven en vraagt zich af hoe zij een duurzame bijdrage aan onze steden kunnen leveren. Bottom-up mag *hot* zijn, het is niet nieuw, veel meer dan een *hype*, en kan niet zonder top-down. Juist de historische voorbeelden in het boek

tonen de maatschappelijke potentie van deze initiatieven – die niet alleen een toekomstbeeld voor de stad bieden, maar eveneens een inspirerend perspectief op een andersoortige relatie tussen overheid en burgers.

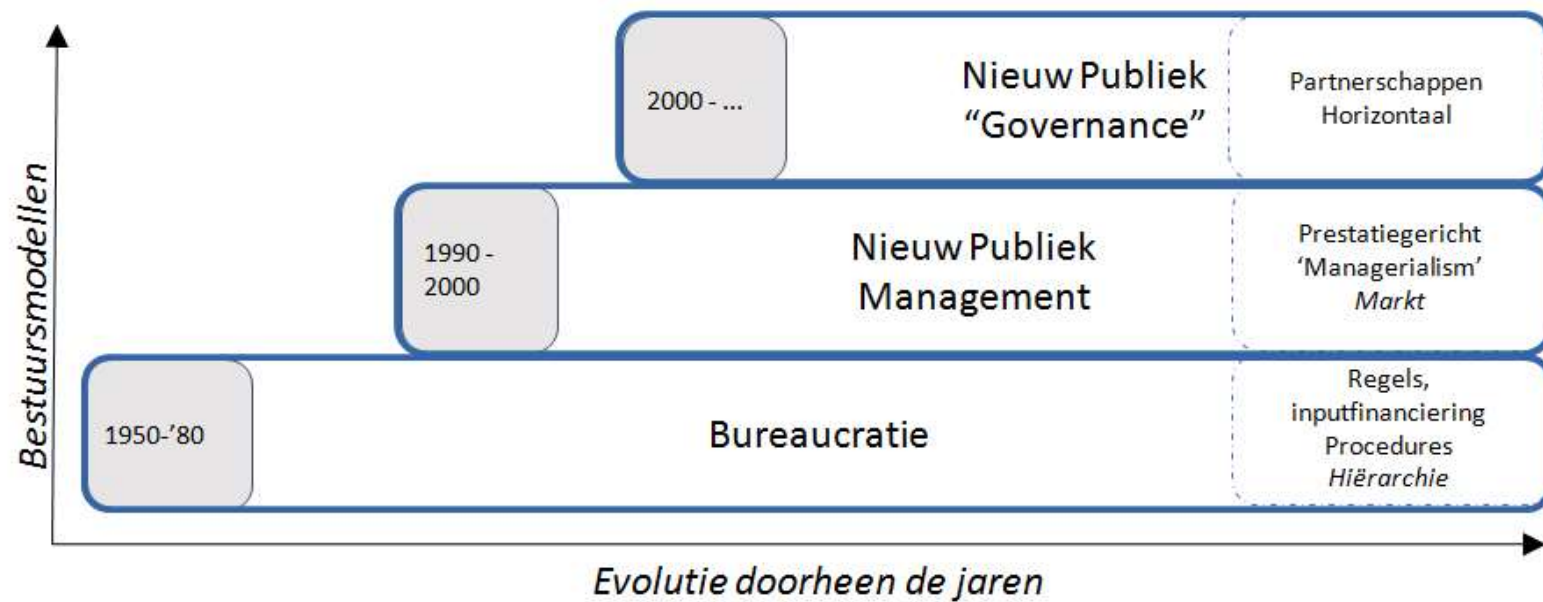

Participatiedebat wordt vaak beperkt tot initiatieven die door overheden onder die noemer worden gepresenteerd: tijdelijk, projectmatig, beperkt tot een specifiek dossier, opgezet vanuit ‘het systeem’:

- Het gaat te weinig om betrokkenheid als basiskenmerk van de publieke cultuur, te weinig om spontane processen van ‘politisering’, te weinig aangepast aan complexiteit van beleidsvoering nu.
- Te generiek over ‘burgers’ en te weinig over de dynamieken in de organisatie van het maatschappelijke middenveld.
- Discours over participatie loopt vaak achter op samenleving, blijft ‘hangen’ in altijd weer dezelfde stereotype thema’s.
- Vaak dominant ‘instrumenteel’ gekleurd.

Nieuw publiek 'governance': meerzijdige beleidsvorming, steun en tegenspraak, consensus en conflict, gedeelde verantwoordelijkheid = interactieve kwaliteiten van overheid

---

Burgers, middenveldorganisaties en bedrijven, in allerlei organisatorische varianten, willen en eisen handelingsruimte om zelf maatschappelijke waarden van publiek belang te creëren en zij willen ook waardering voor het feit dat zij coproducent van publieke waarden zijn.

De verhouding met de lokale overheid is doorgaans nogal dubbel: eerder omhelzing en omklemming dan gelijkwaardigheid. Maatschappelijke initiatieven worden voortdurend de maat genomen naar formele richtlijnen en naar de eigen prestatie – eisen van de overheid.

Alsof deze initiatieven uitvoeringsorganisaties zijn van de overheid in plaats van zelforganiserende clubs die uit eigen beweging publieke waarden creëren.

“ In de contacten met het stadsbestuur werd gevraagd welke continuïteit wij als burgerorganisatie konden verzekeren.

We zijn ondertussen meer dan tien jaar bezig en in die periode zagen we vier verantwoordelijke politici voorbijkomen, allemaal met hun eigen ‘prioriteiten’ (die dat dus uiteindelijk niet blijken te zijn) en we hadden contacten met zeker evenveel ‘verantwoordelijke’ ambtenaren, elk met hun interpretaties en allemaal met de ambitie om ‘van ons te leren’.

We hebben de indruk dat wij meer een factor van continuïteit zijn dan het stadsbestuur zelf “

Politici

Ambtenaren

Veldwerkers

Systemwereld
Overheid

Tussenruimte

Leefwereld
Burgerinitiatieven

	Perverse effecten van inzet op grote opgaven voor stad	Lichte maakbaarheid
Ambities en opgaven	WE LEGGEN DE LAT HOOG <ul style="list-style-type: none"> • Topzware integrale opgaven • Weinig oog voor wat nu goed gaat en naïef optimisme over maakbare toekomst • Doen alsof verandering vanaf het nulpunt moet beginnen • Beleids-/papiergedreven aanpak ('uitrollen', 'implementeren') 	WE GEBRUIKEN VEERKRACHT <ul style="list-style-type: none"> • Bescheidenheid, oog voor de details en de menselijke maat • Vertrouwen op zelfsturend vermogen samenleving • Voortbouwen op wat goed gaat en wat al in beweging is • Sturen via hefboomen/olievlek ('kleine inzet==> groot effect')
Planningscultuur	WE MAKEN PLANNEN <ul style="list-style-type: none"> • Samenleving in wachtkamer van plannende overheid • Uitstelgedrag via verkenning, onderzoek, advies, procedures 	WE BENUTTEN MOMENTUM <ul style="list-style-type: none"> • Energie samenleving is leidend, • Veel uitproberen en improviseren • Spelen met de factor tijd en benutten van het (schijnbare) toeval
Bestuurlijke aandacht	WE KIJKEN VOORUIT <ul style="list-style-type: none"> • Mobiliseren van middelen voor grote urgenties en plannen • Verbinden met 'grote spelers' • Strategisch denken op hoger schaalniveau • Besmettelijk chagrijn over institutionele barrières 	WE KIJKEN IN DE STAD <ul style="list-style-type: none"> • Inspirerende visie koppelen aan pragmatisch handelen • Verbinden met eindgebruiker • Oog voor strategisch detail en liefde voor mensen en plekken • Besmettelijk optimisme over de kracht van de stad

DE 'STREET LEVEL BUREAUCRATS' TUSSEN SYSTEEM EN LEEFWERELD

Zie kaartspel met voorbeelden: coaches, 'vaders', jeugdwerkers, bemiddelaars, stadsmariniers,...

Paradox:

besparen op de eerste lijn, minder zichtbaarheid bij burgers, minder rechtstreekse levende communicatie en constante interactie

Versus

steeds meer aandacht voor 'participatie'

GOEDBEDOELD ADVIES

1. Doe het professioneel of doe het niet. Er zit ook veel professionaliteit bij burgers...
2. Doe het open of doe het niet: verander, pas aan, stuur bij,,,
3. Durf doen zonder vooraf alles te weten of te plannen: betrouw op het potentieel
4. Investeer met mensen in de tussenruimte en geef die mensen vertrouwen, tijd en ruimte
5. Speel niet met mensen, dat breekt altijd zuur op. Eerlijk communiceren, de meeste mensen zijn redelijk als ze tenminste correct behandeld worden